

AÐALSKIPULAG ÁRBORGAR 2010-2030

Breyting vegna hreinsistöðvar við Geitanes - Tillaga

04.02.2022

Samþykktir

Aðalskipulag Árborgar 2010-2030

Aðalskipulagsbreyting þessi sem auglýst hefur verið samkvæmt 36. gr. skipulagslaga nr. 123/2010, með síðari breytingum, var samþykkt af bæjarstjórn Árborgar þann _____

Aðalskipulagsbreytingin var staðfest af Skipulagsstofnun þann _____

SKIPULAGSFERLI

Lýsing aðalskipulagsbreytingar var auglýst frá: _____ með athugasemdafresti til: _____

Aðalskipulagsbreytingin var auglýst frá: _____ með athugasemdafresti til: _____

Aðalskipulagsbreytingin var staðfest með auglýsingu í B deild Stjórnartíðinda: _____

Skipulagsgögn

Greinargerð þessi, umhverfisskýrsla og skipulagsupdráttur aftast í greinargerðinni.

EFNISYFIRLIT

1	INNGANGUR	5
1.1	Skipulagslýsing	5
1.2	Tilgangur og markmið	6
1.3	Skipulagsgögn	6
2	FORSENDUR BREYTINGU OG STADHÆTTIR	6
2.1	Staðhættir	7
2.2	Náttúrfar	8
2.3	Fornleifar	9
3	TENGLI VIÐ AÐRAR ÁÆTLANIR	12
3.1	Landsskipulagsstefna	12
3.2	Aðalskipulag Árborgar 2010-2030	12
3.3	Umhverfisstefna Sveitarfélagsins Árborgar	14
3.4	Deiliskipulag	15
4	BREYTING Á AÐALSKIPULAGI	15
5	MÁLMEÐFERÐ OG UMSAGNARÆÐILAR	17
5.1	Skipulags og matslýsing	17
5.2	Ferli tillögunnar	17
6	HEIMILDARSKRÁ	18

HÖFUNDUR	RÝNI	VERKNR.
AB/ABH	SOS	2839-127-02

1 INNGANGUR

Sveitarfélag Árborg vinnur að breytingu á Aðalskipulagi Árborgar 2010-2030 skv. 1. mgr. 36. gr.

Sveitarfélagið Árborg áformar að reisa tveggja þrepa hreinsistöð fyrir fráveitu við Geitanes norðan við flugvöllinn á Selfossi. Markmið framkvæmdarinnar er að koma á hreinsun skólps frá Selfossi sem uppfyllir skilyrði laga og reglugerða, en í dag er skólp að mestu losað óhreinsað í Ölfusá.

Fyrirhuguð breyting á aðalskipulagi felur í sér að iðnaðarsvæðið s30 við Geitanes færist aðeins til vesturs en heildar stærð svæðisins verði óbreytt.

Framkvæmdir sem aðalskipulagið heimilar eru matsskyldar. Álit Skipulagsstofnunar á matskýrslunni lá fyrir 16.11.2020 þar sem segir að matskýrslan uppfylli skilyrði laga og reglugerðar um mat á umhverfisáhrifum. Telur stofnunin að fyrirhuguð hreinsun fráveitu á Selfossi sé ótvírætt framfaraskref fyrir þéttbýlið.

Samhliða aðalskipulagsbreytingu þessari er gert deiliskipulag þar sem nánari ákvæði eru m.a. sett um framkvæmdir, ásýnd og frágang.

Vinna við endurskoðun aðalskipulags sveitarfélagsins stendur yfir og eru breytingar sem hér eru lagðar fram í samræmi við tillögu nýs aðalskipulags. Ákveðið var að leggja fram breytingu á aðalskipulagi, en ekki bíða eftir gildistöku nýs aðalskipulags, til að geta hafið framkvæmdir vorið 2022.

1.1 Skipulagslýsing

Skipulags- og matslýsing fyrir breytingu á Aðalskipulagi Árborgar 2010-2030 og nýju deiliskipulagi fyrir hreinsistöð var tekin fyrir á fundi skipulags- og byggingarnefndar þann 29.07.2020 og í bæjarstjórn þann 19.08.2020. Skipulags- og matslýsingin var kynnt almenningi og umsagna aflað. Alls bárust 5 umsagnir. Innkomnar umsagir voru frá Skipulagsstofnun, Flóahrepp, Sveitarfélaginu Ölfusi, Minjastofnun Íslands og Umhverfisstofnun.

Helstu athugasemdir sem í umsögnunum fólust og snérust að aðalskipulagsbreytingu voru ábendingar frá Skipulagsstofnun um efnislosunarsvæði A1 sem er fullnýtt og athugasemd frá Sveitarfálginu Ölfus við staðsetningu hreinsistöðvarinnar.

Engar ábendingar bárust frá almenningi.

Við gerð þessa aðalskipulagsbreytingu var farið yfir alla þætti innsendra umsagna og þær hafðar til hliðsjónar. Gert er grein fyrir öllum þeim þáttum sem eðlilegt er að taka tillit til í breytingu á aðalskipulagi en aðrir þættir fá nánari umfjöllun í mati á umhverfisáhrifum framkvæmda og í deiliskipulaginu.

1.2 Tilgangur og markmið

Skv. skipulagslögum nr. 123/2010 skal gera deiliskipulag fyrir einstök svæði eða reit innan sveitarfélags þar sem framkvæmdir eru fyrirhugaðar.

Í dag er skólþ sem kemur frá Selfossi að mestu losað óhreinsað í Ölfusá. Meginmarkmið framkvæmdarinnar er að koma á hreinsun skólps frá byggðinni á Selfossi sem uppfyllir örugglega skilyrði laga og reglugerða samhliða því að vernda almenning og umhverfið gegn mengun af völdum fráveitu frá Selfossi. Markmið með aðalsskipulagsbreytingu er að afmarka iðnaðarsvæði til samræmis við fyrirhugaða uppbyggingu hreinsivirkis en frumhönnun gefur til kynna að með færslu hreinsistöðvarinnar sé fengin staðsetning sem henti betur hlutverki mannvirkisins.

1.3 Skipulagsgögn

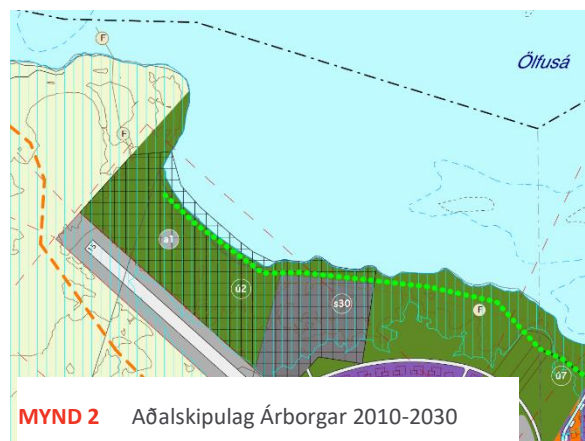
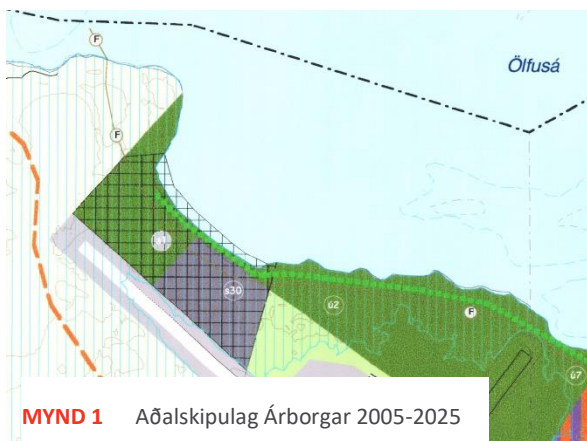
Skipulagsuppdráttur er unninn á grunni loftmyndar frá Loftmyndum ehf og kortagrunnum IS50v frá LMÍ. Deiliskipulagsgögn eru unnin í hnitakerfinu ISN93. Skipulagsgögn eru eftirfarandi:

- Skipulagsuppdráttur í mkv. 1:10.000, dags. 4. febrúar 2022.
- Greinargerð þessi, dags. 4. febrúar 2022.

2 FORSENDUR BREYTINGU OG STAÐHÆTTIR

Í aðalskipulagi Árborgar 2005-2010 var gert ráð fyrir hreinsistöð á lóð, sem var að hluta til í eigu einkaaðila. Með aðalskipulagsbreytingu 2008 var svæðið fært til austurs inn á land í eigu sveitarfélagsins. Nú er landið komið í eigu sveitarfélagsins og fyrirhuguð hreinsistöð austan Geitaness verður á lóð sem stofnuð verður í landi Eyði-Merkur, landnr. 194375, í Árborg.

Við nánari útfærslu þótti heppilegra að færa svæðið aðeins til vesturs en afmörkun þess breytist óverulega frá gildandi aðalskipulagi. Að sama skapi þótti betra að færa útrás lítillaga.

Samhliða færslu stöðvarinnar, hafa verið gerðar ákveðnar breytingar, m.a. til að draga úr áhrifum framkvæmdarinnar en unnið hefur verið umhverfismat vegna framkvæmdar dags. 14.08.2020. Niðurstaða umhverfismatsins er sú að allir valkostir sem skoðaðir voru í umhverfismatinu eru taldir hafa jákvæð umhverfisáhrif og eru áhrif valkostanna jafnframt talin vera nokkuð sambærileg. Þannig benda niðurstöðurnar til þess að Ölfusá sé öflugur viðtaki og að takmarkaður umhverfislegur ávinningur felist í aukinni hreinsun skólps umfram eins þreps hreinsun. Allir valkostir með útrás í Ölfusá krefjast útfjólublárrar geislunar til að halda styrk saurkólgerla innan umhverfismarka.

2.1 Staðhættir

Lóðin þar sem hreinsistöð er fyrirhuguð er að mestu leyti raskað svæði. Hreinsistöðin sjálf mun standa á röskuðum hraunkanti. Þar sem hraunmyndanir eru ósnertar mun verða reynt að forðast rask þeirra eins og kostur er og hönnun lóðar mun reyna að endurspegla það landslag með grjóti og gróðri sem er í nágrenninu. Aðkoma að svæðinu er frá götunni Hagalæk um núverandi veg.

MYND 1 Yfirlitsmynd sem sýnir staðsetningu fyrirhugaðrar breytingar (©Map.is).

Sá hluti svæðisins sem breytir um landnotkunarflokk vegna tilfærslunnar og breytist í iðnaðarsvæði, er nú þegar raskað land.

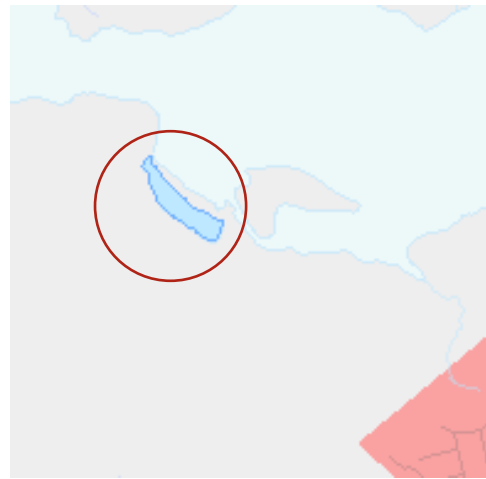
2.2 Náttúrfar

Svæðið er ekki á náttúruminjaskrá en er skilgreint hjá Náttúrufræðistofnun Íslands sem mikilvægt fuglasvæði vegna votlendis, líkt og stærsti hluti Suðurlands. Vistgerðir svæðisins eru hraungambrauvist L5.3, lyngmóavist á láglendi L10.8, flagmóavist L10.2, grasmóavist L10.4, mosmóavist L10.1 og mosamelavist L1.3 (mynd 2). Allar, nema grasmóavistin, eru með lágt eða miðlungs verndargildi og eru útbreiddar um allt land. Grasmóavist er með hátt verndargildi og er á lista Bernarsamningsins frá 2014 yfir vistgerðir sem þarfnast verndar. Vistgerðin er útbreidd á landsvísu.

Samkvæmt kortasjá Náttúrufræðistofnunar Íslands yfir sérstaka vernd náttúruvirkbæra er á svæðinu 1,4 ha tjörn (mynd 3) en skv. lögum nr. 60/2013 um náttúruvernd 1. mgr. 61. gr. njóta stöðuvötn og tjarnir stærri en 1 ha sérstakrar verndar.

MYND 2 Vistgerðarkort. (Ní 2018)

MYND 3 Sérstök vernd vistkerfa og jarðminja. (Ní 2018)

Áður var svæðið skilgreint sem efnislosunarsvæði og var efni keyrt á svæðið til ársins 2006. Tjörnin myndaðist með uppfyllingu sem gerð var á árunum 2000 til 2006 og er því ekki um náttúrulegt fyrirbrigði að ræða.

Vistgerðar- og verndarkort Ní, eru góð yfirlitsgögn, unnin fyrir mælikvarða 1:25.000 til 1:50.000 og því ber að hafa nákvæmi gagna í huga þegar þau eru metin fyrir skipulag, sem eru í nákvæmari kvarða.

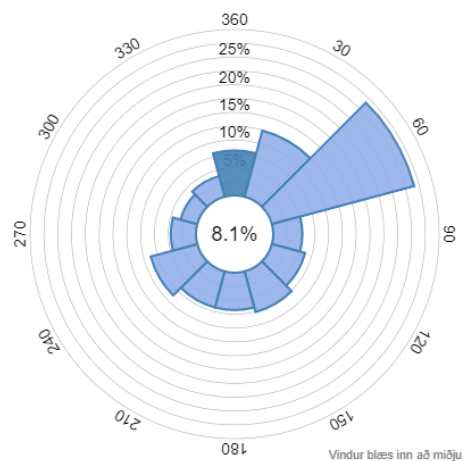
Ölfusá sjálf er um 25 km löng, myndast þar sem Hvítá og Sogið koma saman skammt ofan Selfoss. Þar sem tært lindarvatn Sogsins blandast við jökulvatn Hvítar verður áin oft lituð vegna aurburðar. Ölfusá er vatnsmesta á landsins með meðalrennsli yfir 400 m³/s en meðalrennsli við Selfoss er um 373 m³/s og vatnasvið Ölfusár er um 6.100 km². Skammt frá Ölfusárbrú rennur megnið af ánni í djúpri straumharðri gjá og mætir þverhníptu bergi neðan við Selfosskirkju. Við Selfoss er árfarvegurinn um 250 metra breiður og 15 metrar á dýpt. Þegar nær dregur sjó breiðir áin úr sér. Ósasvæði árinna er um 5 km á breidd og myndast þar allmikið ós áður en áin rennur í Norður Atlantshafið, vestan Eyrarbakka.

Á vatnasviði Ölfusár lifa allar tegundir laxfiska sem finnast í fersku vatni hér á landi. Lax er ríkjandi tegund en jafnframt er þar að finna urriða og bleikju.

Í reglugerð nr. 798/1999 um fráveitur og skólþ eru kröfur til hreinsunar að nokkru tengdar hæfni viðtakans til þess að taka við skólþi. Það er gert með því að gera mismunandi kröfur til hreinsunar skólþs frá þéttbýli eftir því hvort viðtakinn er viðkvæmur, venjulegur eða síður viðkvæmur. Almenna krafan um hreinsun gildir fyrir venjulega viðtaka og er krafa um tveggja þrepa hreinsun. Í samantekt Umhverfistofnunar frá árinu 2017 um stöðu fráveitumála kemur m.a. fram að viðtakinn Ölfusá sé venjulegur viðtaki. Venjulegur viðtaki af þessu tagi getur hvort heldur sem er verið í ferskvatni eða sjó. Venjulegur viðtaki er viðkvæmari fyrir mengun af völdum lífrænna efna en síður viðkvæmur viðtaki. Hann er aftur á móti ekki viðkvæmur fyrir næringarefnum og fellur því ekki í flokk viðkvæmra svæða/viðtaka.

Sveitarfélagið mun leitast við að koma nýtanlegri seyru, sem safnast fyrir á beltasíum og á trómusíum við hreinsunina í endurnýtingu í uppgræðslu á Suðurlandi eins og kostur er eða í annan viðurkenndan farveg sem samræmist gildandi lögum og reglugerð um fráveitur og skólþ og reglugerð um meðhöndlun seyru. Á þessu stigi hefur ekki verið tekin ákvörðun um hvaða leið verður farin, þ.e. hvort hún verði notuð til gasframleiðslu, uppgræðslu eða fargað á viðurkenndri förgunarstöð.

Við hreinsun skólþs, getur myndast lykt. Almennt er lyktarmengun frá hreinsistöðvum mest í hægviðri en vindur og landslag ráða mestu um dreifingu lyktar frá upprunastað. Norðaustanáttir er ríkjandi á Selfossi, en í þeim berst loft við hreinsistöðina frá meginbyggðinni á Selfossi. Um 600 m verða í næsta íbúðarsvæði á Selfossi og rúmar 1 km að íbúðarhúsum að Litlu-Sandvík og Kotferju, sem eru næstu byggðar jarðir.

MYND 4 Vindrós vestan Selfoss, (Veðurstofa Íslands)

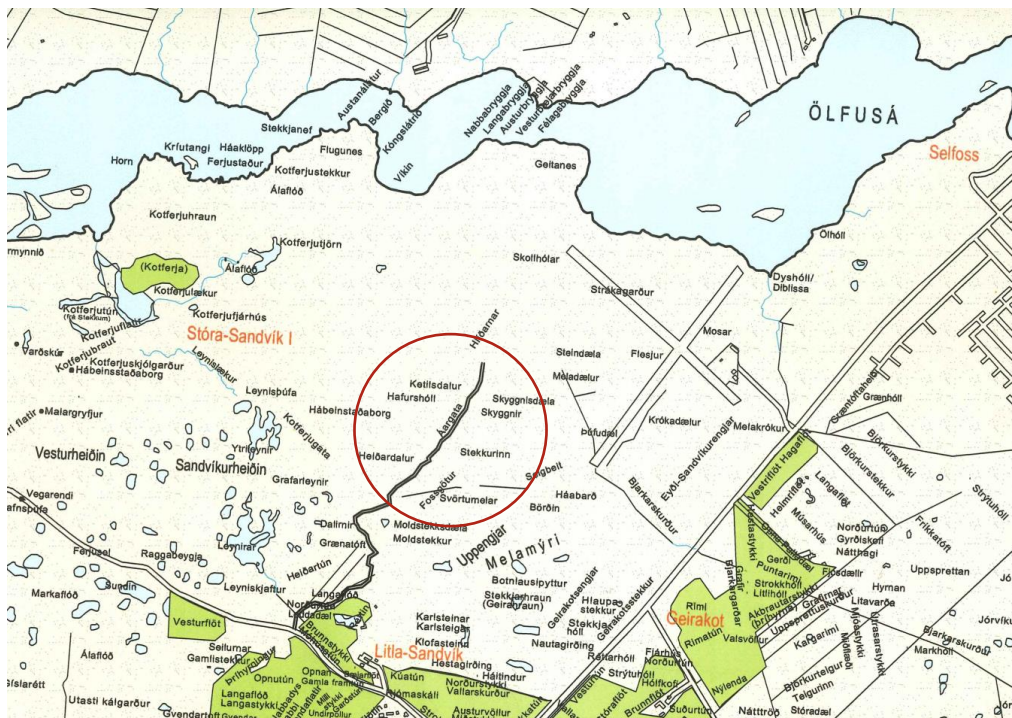
2.3 Fornleifar

Unnin hefur verið skráningu minja innan sveitarfélags og er aðalskráningu fornminja lokið. Byggðasafn Árneseinga heldur utan um skráningar. Við skoðun fornleifafræðings á svæðinu var það metið svo að þar lægi forn gata er nefnist Áargata (Margrét Hrönn Hallmundsdóttir, 2018). Á svæðinu eru ummerki um götu (sjá mynd 7 og 9) sem gætu talist minjar.

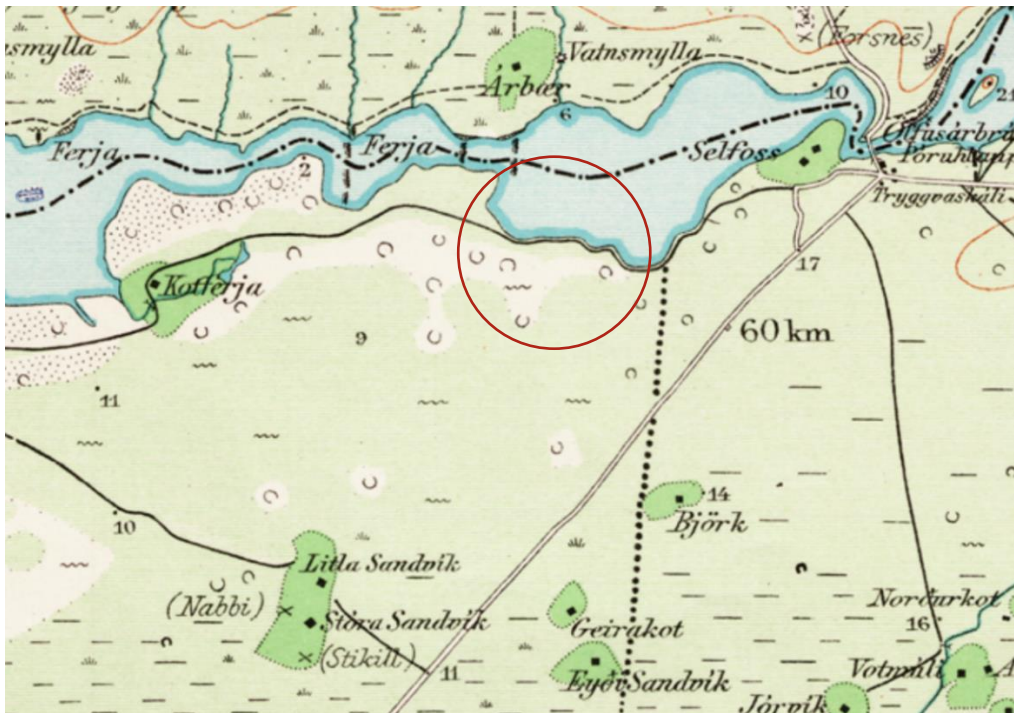

MYND 5 Gata sem liggur niður með Ölfusá

Ekki er þó um ofangreinda Árgötu að ræða þar sem sú gata liggur mun sunnar með stefnunni norður-suður. Gatan á svæðinu er líklega gömul leið frá Selfossi niður með ánni milli bæja til Eyrarbakka og að ferjustað.

MYND 6 Örnfnakort sem sýnir legu Árgötu (Örnefni og lega þeirra í fyrrum Sandvíkurhreppi - Frá Kaldaðarnesi í vestri að Dísarstöðum í austri., 2000)

MYND 7 Herfingjaráðskort frá 1909 sýnir leið niður með Ölfusá (Herfingjaráðskort 37 SA. Hengill - Ingólfsfjall, 1909)

Gatan sem sést á mynd 5 er leið frá Selfossi miður með Ölfusá að bæjum eða ferjustað. Leiðin er röskuð á svæði hreinsistöðvarinnar enda er þar raskað land eftir uppfyllingar í ánni. Sú gata sem sést í dag er því ekki gömul heldur hefur hún markast í svæðið eftir það rask sem gert var á árunum 2006-2012.

MYND 8 Loftmynd frá 1994 sem sýnir landið fyrir uppfyllingu (Loftmynd, svæði nr 37, Laugardælir-Selfoss, nr. N 1830, 1994)

MYND 9 Loftmynd frá 2017 sem sýnir landið eftir uppfyllingu. Gatan sem sést í dag hefur markast í svæðið eftir rask sem gert var á árunum 2006-2012. (Loftmynd Árborg miðflug 2017, 2017)

Komi áður óþekktar minjar í ljós á framkvæmdatíma skal hafa samband við Minjastofnun Íslands skv. 24. gr. laga nr. 80/2012 um menningarminjar.

3 TENGL VÍÐ AÐRAR ÁÆTLANIR

Við vinnslu aðalskipulagsbreytingu hefur verið horft til eftirfarandi áætlana:

3.1 Landsskipulagsstefna

Í landsskipulagsstefnu 2015-2026 er sett fram stefna um að við skipulagsgerð sveitarfélaga verði stuðlað að heilnæmi umhverfis með viðeigandi ráðstöfunum varðandi m.a. vatnsvernd og fráveitu. Áhersla er lögð á umhverfisvænar lausnir. Þá er tekið fram að huga þurfi að áhrifum fráveitu frá landi á vistfræði strandsvæða.

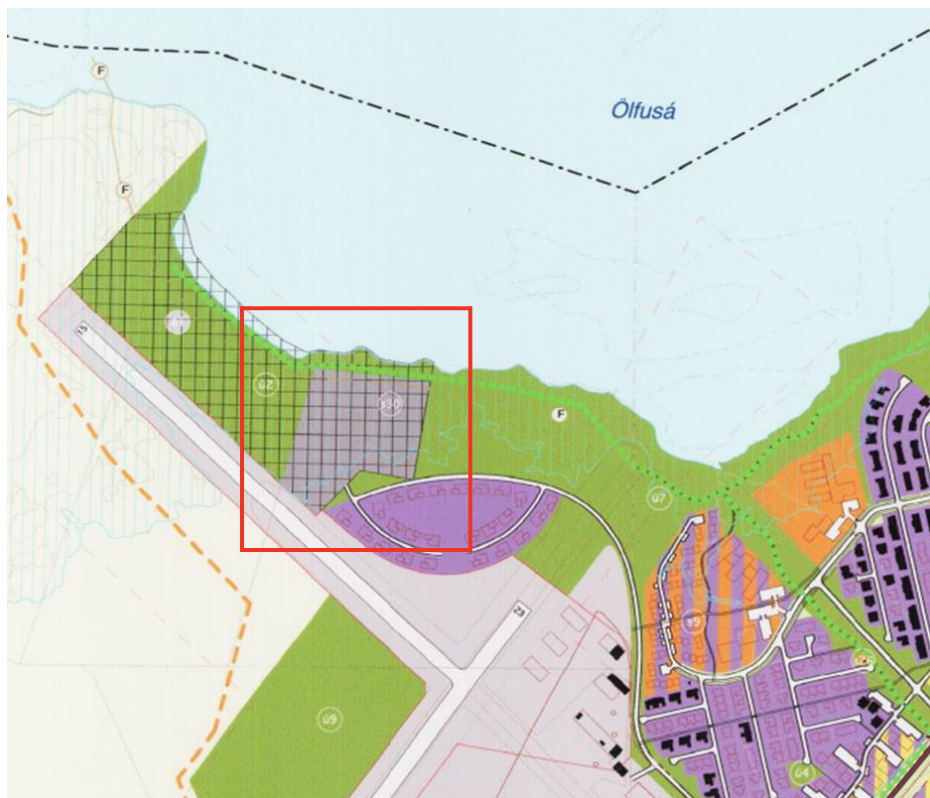
Aðalskipulagsbreytingin er talin samræmast vel landskipulagsstefnunni, enda er markmið framkvæmdarinnar að vernda almenning og umhverfið gegn mengun.

3.2 Aðalskipulag Árborgar 2010-2030

Í gildandi aðalskipulagi Árborgarar 2010-2030 er fjallað um fráveitu á Selfossi á bls. 51-52: „Búið er að sameina allar útrásir sunnan Ölfusár í eina útrás, sem staðsett er vestan byggðar og neðan flugvallar.

Við þessa útrás er gert ráð fyrir hreinsun og dælustöð þar sem fráveituvatni verði dælt áfram í fyrirhugaða útrás vestan Geitaness. Land er tekið frá þar sem hægt verður að hreinsa fráveituvatn. Ekki er endanlega búið að taka ákvörðun um umfang hreinsunar, hvorki hvaða aðferð verður notuð eða tímasetning hreinsunar. Norðan Ölfusár eru þrjár útrásir sem samkvæmt núverandi áætlun verða sameinaðar og dælt yfir Ölfusá í safnræsi á suðurbakka árinna. Ekki er búið að ákveða gerð og legu þeirra lagna og verður aðalskipulagi breytt þegar sú ákvörðun liggur fyrir.“

Í almennri umfjöllun um fráveitur í sveitarfélaginu (bls. 52) kemur einnig fram að „...unnið er að framtíðarlausnum í fráveitumálum sveitarfélagsins, sbr. reglugerð 798/1999 um fráveitur og skólþ. Stefnt er að því að hreinsa allt skólþ áður en því er veitt í viðtaka. Eldri útrásir verða sameinaðar í eina útrás í hreinsi- og dælistöðvar sem verða reistar við hvern þéttbýlisstað. Í byrjun verður um síun grófra efna úr skólþinu að ræða en pláss verður tekið frá fyrir lífræna hreinsun.“ Enn fremur er tekið fram að: „Unnið er að því að öllu frárennsli og skólþi frá íbúum og fyrirtækjum Árborgar sé fundinn viðunandi farvegur. Með þessu verki tryggjum við hreinni ár, árbakka, sjó og fjörur og stuðlum að bættu og enn meira aðlaðandi umhverfi í Árborg. Hreinar fjörur munu laða að sér fleira fólk og svæðið í heild sinni fær hlýlegri ásýnd.“

MYND 10 Gildandi Aðalskipulag Árborgar 2010-2030. Áætluð breyting er innan rauða rammans.

Skipulagssvæðið er innan þéttbýlismarka en útrás um Geitanes nær út fyrir þéttbýlismörk. Iðnaðarsvæði s30 er skilgreint sem dælu- og hreinsistöð. Svæðið þar vestan við er opið svæði til sérstakra nota ú2 og skilgreint sem útivistarsvæði. Meðfram bökkum Ölfusár er gert ráð fyrir göngu- og hjólastíg frá Geitanesi sem tengist göngu- og hjólastígakerfi sveitarfélagsins. Svæðið er í aðalskipulagi skilgreint sem

efnislosunarsvæði a1 og var efni keyrt á svæðið til ársins 2006. Heimild til efnislosunar er fullnýtt. Svæðið er á mögulegu flóðasvæði Ölfusár.

Gert hefur verið ráð fyrir hreinsistöðinni á þessu svæði frá gildistöku nágildandi aðalskipulags og var einnig í eldra aðalskipulagi, eða frá árinu 2005 (sjá myndir 1 og 2), og er því ekki um að ræða neina stefnubreytingu hvað varðar staðsetningu hreinsistöðvarinnar af hálfu sveitarfélagsins.

Aðalskipulagsbreytingin er í samræmi við tillögu að endurskoðuðu aðalskipulagi sveitarfélagsins sem áætlað er að taki gildi sumarið 2022.

3.3 Umhverfisstefna Sveitarfélagsins Árborgar

Í umhverfisstefnu sveitarfélagsins, dags. 8. júní 2020, er fjallað um úrgang í kafla 6:

„Sveitarfélagið Árborg verði í fararbroddi meðal íslenskra sveitarfélaga í úrgangsforvörnum og bætt nýting auðlinda verði markmið í allri ákvarðanatöku um meðhöndlun úrgangs“.

Markmiðið er meðal annars að ná fullnægjandi hreinsun skólps og kemur fram í köflum 6.2.2 til 6.2.4.:

„AÐGERDIR:

- **Bygging tveggja þrepa hreinsistöðvar við Selfoss**

Sett verði upp tveggja þrepa hreinsistöð við Sandvík sem taki við öllu skólpi frá byggðinni á Selfossi og veiti því út í meginstraum Geitanesflúða að hreinsun lokinni. Framkvæmdir við verkið hefjist á árinu 2021 þegar tilskilin leyfi liggja fyrir að fenginni niðurstöðu umhverfismats og þegar deiliskipulag hefur verið samþykkt. Í framhaldinu verður unnið í framtíðar fráveitulausnum á Stokkseyri og Eyrarbakka.

Tengsl við sjálfbærnimarkmið SP: 6, 11, 13 og 14

Ábyrgð: Sveitarstjórn og umhverfisnefnd

Tímasetning: Verklok fyrir árslok 2024

- **Endurnýting seyru**

Allri seyru sem til fellur í sveitarfélaginu verði komið í endurnýtingu, svo sem í landgræðslu, jarðgerð eða gasframleiðslu. Þetta á bæði við um seyru frá rotþróum og frá nýrri tveggja þrepa hreinsistöð við Sandvík.

Tengsl við sjálfbærnimarkmið SP: 11, 13 og 15

Ábyrgð: Sveitarstjórn og umhverfisnefnd

Tímasetning:

Öll seyra frá rotþróum endurnýtt fyrir árslok 2021

Öll seyra frá hreinsistöð endurnýtt fyrir árslok 2025“

3.4 Deiliskipulag

Unnið er að gerð deiliskipulags fyrir svæðið sem verður auglýst samhliða þessari breytingu.

4 BREYTING Á AÐALSKIPULAGI

Gerð er breyting á aðalskiplagsupprætti fyrir þéttbýlið Selfoss. Breyting á aðalskipulagi felur í sér að iðnaðarsvæðið s30 við Geitanes færir aðeins til vesturs. Stærð svæðisins verður óbreytt. Samhliða breytist afmörkun útivistarsvæisins Ú2. Lega útrásar frá hreinsistöinni um Geitanes og út í Ölfusá er hnikað til í samræmi við hönnunarvinnu sem liggur nú fyrir.

Engin breyting er gerð á greinargerð aðalskipulagsins.

Á svæðinu er skilgreint efnislosunarsvæði en svæðið er fullnýtt. Ekki er gert ráð fyrir breytingu eða afmörkun þess.

5 UMHVERFISSKÝRSLA

Líkleg áhrif af stefnu aðalskiplagsbreytingarinnar eru metin skv. lögum um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021. Markmið laganna er sjálfbær þróun, heilnæmt umhverfi og umhverfisvernd sem vinna skal að með umhverfismati framkvæmda og áætlana sem eru líklegar til að hafa umtalsverð umhverfisáhrif.

Mati á líklegum umhverfisáhrifum er ætlað að:

- Nýtast við ákvarðanatöku í skipulagsvinnunni.
- Upplýsa um möguleg umhverfisáhrif stefnunnar.
- Undirbyggja og rökstyðja ákvarðanatöku í skipulagsgerð.
- Aðstoða við val á milli skipulagskosta með samanburði á umhverfisáhrifum þeirra.

Í skipulagsgerðinni er umhverfismat áætlana jafnframt mikilvægt til að tryggja samræmi á milli stefnumiða í mismunandi málaflokkum skipulagsins og tryggja að umhverfismarkmiðum sveitarfélagsins sé

haldið á lofti. Niðurstaða umhverfismatsins nýtist til að bregðast við hugsanlega neikvæðum umhverfis-áhrifum með breytingu á stefnu eða mótun á mótvegisaðgerðum. Umhverfismatið byggir á fyrirliggjandi upplýsingum um grunnástand umhverfis.

Ákveðið var að fækka matsspurningum og viðmiðum frá því sem sett var fram í matslýsingunni þar sem gerð er ítarleg grein fyrir fjölmörgum þáttum í umhverfismati framkvæmdarinnar. Þar sem einungis er verið að breyta afmörkun iðnaðarsvæðis og hnika til útrásarlögn en ekki gerð breyting á ákvæðum skipulagsins eru fjórir umhverfisþættir metnir. Nánari umhverfisskýrsla er sett fram í deiliskipulagi.

TAFLA 2 Umhverfisþættir, helstu matsspurningar og viðmið.

UMHVERFISÞÁTTUR	MATSSPURNING	VIÐMIÐ
Sjónræn áhrif	Hefur stefnan áhrif á ásýnd svæðisins eða náttúrulegt landslag?	Aðalskipulag Árborgar.
Útivist	Hefur stefnan áhrif á útivist?	Aðalskipulag Árborgar.
Gróðurfar	Hefur stefnan áhrif á gróður / votlendi/dýralíf? Hefur stefnan áhrif á líffræðilega fjölbreytni?	Aðalskipulag Árborgar. Vistgerðarkortlagnin Ní
Fornleifar	Stafar fornleifum hættu af fyrirhuguðum framkvæmdum?	Lög um menningarminjar nr. 80/2012. Fornleifaskrá. Skrá um friðlýstar fornleifar.

5.1 Valkostir

Eftirfarandi valkostir eru bornir saman:

- **Breytt skipulag – iðnaðarsvæði fyrir hreinsistöð færð til ásamt breyttri legu útrásar um Geitanes.** Engar breytingar eru gerðar á greinargerð en minniháttar færsla iðnaðarsvæðisins og útrásar frá gildandi aðalskipulagi.
- **Núll kostur – núverandi staða.** Iðnaðarsvæði fyrir skólphreinistöð skv. afmörkun í gildandi aðalskipulagi.

5.2 Samanburður

Áhrif núll kosts og breyttar stefnu á alla metna þætti er talin óveruleg. Svæðið fyrir hreinsistöðina er þegar raskað og ekki eru á svæðinu vistgerðir sem hafa varðveislugildi. Tilfærsla iðnaðarsvæðisins er það óveruleg á sjónræn áhrif frá gildandi aðalskipulagi eru óveruleg. Ekki eru þekktar fornleifar á svæðinu enda svæði á uppfyllingu við bakka Ölfusár. Með færslu útrásarlagnar dregur úr raski við framkvæmd þar sem hún er færð á svæði sem er lægra en þar sem hún var áætluð áður. Breytingin er þáttur í að reisa hreinsistöð og hefur ekki áhrif á útivist til framtíðar en útivistargildi svæðisins eykst til muna þegar hreinsistöðin verður komin í gagnið.

5.3 Niðurstöður

Breyting aðalskipulagsins hefur óveruleg áhrif á metna þætti þar sem um litla breytingu á afmörkun er að ræða og enga breytingu á skilmálum. Nauðsynlegt er að geta hafið byggingu hreinsistöðvarinnar sem fyrst til að óhreinsað skólþ fari ekki út í viðtakandann og til að uppfylla kröfur um hreinsun skólþs.

Vöktun stöðvarinnar verður samkvæmt reglugerð um fráveitur og skólp nr. 798/1999.

6 MÁLSMEÐFERÐ OG UMSAGNARAÐILAR

6.1 Skipulags og matslýsing

Skipulagslýsing var kynnt frá 19. ágúst til 30. september 2020. Umsagnir bárust frá Minjastofnun Íslands, Umhverfisstofnun, Sveitarfélaginu Ölfus, Flóahreppi og Skipulagsstofnun. Ekki er þörf á að svara innkomnum ábendingum við skipulagslýsingu en taka tillit til þeirra, eftir því sem sveitarstjórn metur hverju sinni.

6.2 Ferli tillögunnar

Aðalskipulagsbreytingin er unnin í samráði við sveitarfélagið sem er verkkaupi. Að lokinni samþykkt tillögu að breyttu aðalskipulagi verður hún send Skipulagsstofnun til yfirferðar áður en tillaga verður auglýst í 6 vikur. Tillagan verður eftir atvikum send til umsagnaraðila.

Aðalskipulagsbreytingin er unnin og kynnt samkvæmt 36. gr. skipulagslaga nr. 123/2010. Gert er ráð fyrir að aðalskipulagsbreytingin verði auglýst snemma árs 2022 og taki gildi á vormánuðum.

7 HEIMILDARSKRÁ

Efla hf. (2020). *Hreinsistöð fráveitu á Selfossi, frummatsskýrsla.*

<https://www.skipulag.is/media/attachments/Umhverfismat/1488/201910003->

[Hreinsist%C3%B6%20Selfossi.pdf](#)

Herforingjaráðskort 37 SA. Hengill - Ingólfsfjall. (1909). [Map]. Generalstabens topografiske Afdeling.

Loftmynd Árborg miðflug 2017. (2017). Loftmyndir ehf.

Loftmynd, svæði nr 37, Laugardælir-Selfoss, nr. N 1830. (1994). Landmælingar Íslands.

Margrét Hrönn Hallmundsdóttir. (2018). *Fornleifakönnun vegna hreinsistöðvar við Geitanes í Árborg og tillögur um fráveitulagnir.* Náttúrustofa Vestfjarða.

Skipulagsstofnun. (2020). *Landsskipulagsstefna 2015-2026.* https://www.landsskipulag.is/media/pdf-skjol/Landsskipulagsstefna2015-2026_asamt_greinargerð.pdf

UMÍS ehf. Environice. (2020). *Umhverfisstefna Sveitarfélagsins Árborgar.*

https://ibuagatt.arborg.is/meetingsearch/displaydocument.aspx?itemid=kmwnPv8nnE5_rLES

[WJlyw&meetingid=056372695662593046521&filename=Umhverfisstefna%20%C3%81rborgar%2010.06.2020.pdf&cc=Document](https://ibuagatt.arborg.is/meetingsearch/displaydocument.aspx?itemid=kmwnPv8nnE5_rLES)

Vinnustofan Þverá ehf. (2011). *Árborg aðalskipulag 2010-2030, skipulagssgreinargerð ásamt umhverfisskýrsla.*

<http://skipulagsaetlanir.skipulagsstofnun.is/skipulagvefur/DisplayDoc.aspx?itemid=21634654207186624987>

Örnefni og lega þeirra í fyrrum Sandvíkurhreppi - Frá Kaldaðarnesi í vestri að Dísarstöðum í austri. (2000).

[Örnefnakort]. Páll Lýðsson, Oddur Hermannsson.

